

Miriam Toews (suom. Kaisa Kattelus): Pidä puolesi, Swiv

[AM/31 ADMIN](#)

Kevyttä ja painavaa – RIITTA VAISMAA

Elina Warstan kansikuva saa ajattelemaan, että kanadalaisen Miriam Toewsin toinen suomennettu romaani *Pidä puolesi, Swiv* olisi lastenkirja. Vaikka päähenkilö ja minäkertoja on yhdeksänvuotias reipas, tomera ja nokkela tyttö, ensin mieleen tulleen luokittelun saa unohtaa. *Pidä puolesi, Swiv* kertoo vauhdikkaasti kolmen eri sukupolven naisen perheestä, jossa nuorin on monesti aikuisin. Oikeastaan kansikuva sopii hyvin tähän kokonaisuuteen.

Pidä puolesi, Swiv on hyvin erilainen kuin ensimmäinen Toewsin suomennettu teos *Naiset puhuvat*. Toki tässäkin naiset puhuvat ja paljon, mutta agenda ei ole yhtä yksiselitteisesti naisten oikeuksien

puolustaminen. *Naiset puhuvat* sijoittui mennoniittojen uskonyhteisöön, jonka piirissä kirjailija on kasvanut. Romaanissa *Pidä puolesi*, Swiv uskonto kulkee mukana ihmisten elämässä tai paremminkin puheissa. Mummi rukoilee ahkeraan, äiti ei asiasta juuri piittaa, Swiv ei oikein vielä tiedä, mitä mistäkin ajatella. Suoraan ei mennoniitta-lahkosta puhuta, mutta on ilmeistä, että suvussa tapahtuneet itsemurhat johtuvat henkisistä ristiriidoista.

Perheessä eletään poikkeuksellista aikaa, koska Swiv ei ole koulussa. Hänet on erotettu määräajaksi, joskaan kukaan ei tunnu tietävän, milloin määräaika päättyy tai on päättynyt. Erottamisen syynä on tappelminen. Opettaja on sanonut viimeisen tappelun jälkeen, että nyt tuli yksi kerta liikaa. Swiv ei ymmärrä, miksei hänelle ole sanottu, montako kertaa saa tapella. Olisihan hän lopettanut, jos olisi tiennyt. Koko teos perustuu kielelliseen nokkeluuteen ja väärinymmärryksiin tai paremminkin lapsen ymmärrykseen aikuisille kuuluvista asioista. Suomentaja Kaisa Kattelus pysyy hienosti vauhdissa mukana.

Tuntuu mahdottomalta, miten perhe pärjäisi, jos Swiv ei olisi huolehtimassa melkein kaikesta, paljon enemmän kuin mistä alle kymmenvuotiaan olisi säällistä olla vastuussa. Mummi on vanha, hän voi Swivin matematiikan mukaan kuolla viidentoista minuutin kuluttua mutta elää vielä monia seikkailuja. Swiv pitää huolta, että nitrosumutin on käden ulottuvilla. Samoin hän kerää jatkuvasti mummilta lattialle pudonneita pillereitä, joiden joukossa on aina mm. simpukkapastaa, ja kulkee mummin mukana eri puolilla Torontoa. Äiti on raskaana kolmannella kolmanneksella. Swiv rakastaa jo suunnattomasti vauvaa, jota perheessä kutsutaan Gordiksi, ja yrittää auttaa äitiä mahdollisimman paljon. Toews taitaa liioittelun, joka on kielellä iloittelun lisäksi teoksen tehokeino.

Perheen isä on lähtenyt. Kukaan ei selvitä Swiville, miksi ja minne. Äiti on free lance -näyttelijä ja kaiket päivät ja illat harjoituksissa. Hän harjoittelee roolia, jota ei voisi raskauden tähden esittää. Mummi on luvannut huolehtia tytön koulunkäynnistä sen ajan, kun kouluun ei ole menemistä. Mummi antaa tytölle mitä erikoisimpia läksyjä. Koko teoksen kattava läksy on kirjoittaa isälle kirje perheen tapahtumista.

Kirje isälle onkin koko romaani. Tämä ei oikein toimi, vaikka kertoja onkin Swiv. Teos etenee joustavasti Swivin kerrontana. Yhtäkkiä mutta harvoin havahtuu tekstissä olevaan sinutteluun. Ketä sinutellaan? Sinutteleeko Swiv yllättäen lukijaa? Lopulta mieleen muistuu, että tyttö kirjoittaa kirjettä isälleen. Kerronnassa ei ole sinuttelun lisäksi muuta kirjettä muistuttavaa. Koko *Pidä puolesi*, Swiv toimisi mainiosti ilman kömpelöä kirjeviritelmää. Onneksi suurimmalta osin näin käykin.

Mummi on koko perheen dynamo. Vaikka hän on kuolemaisillaan, hän nauttii elämästä ja on valmis ties mihin tempauksiin. Ja nauruun. Mummin nauru keskeyttää perheen välistä kaoottiseksi luisuvan elämän. Lopulta kaikki nauravat.

Mummi saa idean lähteä Kaliforniaan tapaamaan sisarenpoikiaan. Hän ei ole nähnyt näitä vuosiin, joten on aika kohdata, kun kaikki vanhenevat. Mummi panee Swivin tilaamaan lentoliput nopeasti, kun äiti ei ole kotona eikä näin pääse estämään matkaa. Äiti suhtautuukin yllättäen asiaan myönteisesti ja huomaa, ettei vanha mummi voi yksin matkustaa. Siispä liput tilataan myös Swiville. Matkasta tulee riemukas ja samalla haikea. Liikuttavinta on, kun mummi matkan alussa kertoo tytölle perheen sukutaakasta. Kuolemasta puhutaan romaanissa tämän tästä, nyt mummi puhuu avoimesti myös itsemurhista. Toews on mestari yhdistämään kevyttä ja painavaa.

Kun kaksikko tapaa sisarenpojat, Swivin on mahdotonta ymmärtää, että sisarenpoika voi olla vanha mies, tytön mielestä ikivanha. Hyvin kaikki sujuu, ja ikäkin saa suhteellisuutta. Kun Swiv taas kerran konttaa lattialla mummin pillereitä keräämässä, tällä kertaa sen sängyn alta, joka on mummille ja tytölle Kaliforniassa varattuna, hän löytää toisen sisarenpojan tyttöystävän stringit.

Pidä puolesi, Swiv on sydäntä raastava ja hellyyttävä. Perheen ja suvun sisäinen rakkaus tihkuu kaikesta kerronnasta. Kalifornian matkan päätös on dramaattinen ja rakastettava, kun elämä sekä loppuu että alkaa.

Miriam Toews (1964) on kirjoittanut yhdeksän romaania, joista *Pidä puolesi, Swiv* on kahdeksas. Toivottavasti saamme lukea suomeksi lisää hänen teoksiaan.

Miriam Toews: Pidä puolesi, Swiv (Fight Night). Suom. Kaisa Kattelus. S&S 2023. 270 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko.